

Leen Beyers blijkt anderzijds toch ook dat volkstuinten vandaag plaats en zijn waar de sociale controle erg dwingend is en conformisme de regel. Sociale controle wordt niet enkel uitgeoefend door de bestuursleden maar ook door de burens. Eén van de argumenten om migranten toe te laten is het tegengaan van het wilde tuinieren, op braakliggende stukjes grond in de stad. Ondanks de vele transformaties die de volkstuinten hebben doorgemaakt, is er dus sprake van een sterke continuïteit met het verleden.

Dirk Luyten

VI. Culturele geschiedenis / Histoire culturelle

DANIEL BILTEREYST & PHILIPPE MEERS (RED.)
«De verlichte stad. Een geschiedenis van bioscopen,
filmvertoningen en filmcultuur in Vlaanderen»
Leuven, LannooCampus, 2007, 294 p.

De verlichte stad is het eerste wetenschappelijk boek over de geschiedenis van de filmexploitatie en filmbeleving in Vlaanderen. Eerder verschenen reeds een aantal – vaak meer dan verdienstelijke – lokale bioscoopgeschiedenissen¹². Voorliggend boek sluit ten dele aan bij het gelijknamig onderzoeksproject dat sinds 2005 aan de universiteiten van Antwerpen en Gent loopt¹³. Het onderzoek naar film-

exploitatie en filmcultuur – dat in België nog in de kinderschoenen staat – krijgt met deze publicatie een sterke impuls.

Verlichte stad richt zich expliciet naar zowel de (film)historicus als de geïnteresseerde leek. Een bijzonder moeilijke evenwichts-oefening. De bijzonder vlot leesbare tekst die wars is van het overmatig gebruik van vakjargon verdient veel lof. Toch zal de leek hier en daar bij het lezen wat achtergrondinformatie missen, terwijl de ingewijde historicus veel aspecten on(der)belicht zal vinden.

Het eerste deel (met bijdragen van Guido Convents, Daniel Biltereyst, Roel Vande Winkel, Gert Willems, Lies Van de Vijver en Philippe Meers) biedt een chronologisch overzicht van de geschiedenis van de bioscoop en filmcultuur in Vlaanderen. In 7 hoofdstukken wordt de Belgische bioscoopgeschiedenis van aan het prille begin rond 1905 tot op vandaag behandeld. Het spreekt voor zich dat dit op een uiterst summiere manier gebeurt. Er is hoofdzakelijk aandacht voor grote namen en grote lijnen, waardoor de doorwinterde (film)historicus af en toe op zijn honger blijft zitten. Bioscoopgeschiedenis staat hier duidelijk vooraan. Niet in elk hoofdstuk wordt evenveel aandacht besteed aan de ontwikkelingen van de filmcultu(u)r(en), een uiterst fascinerend maar zeer complex onderzoeksveld. Het filmaanbod blijft in de

12 Zie o.a. FRANK HEIRMAN, *Het paleis om de hoek. Een eeuw cinema in Antwerpen*, 2006 of MARC CRUNELLE *Geschiedenis van de Brusselse bioscopen*, Brussel, Directie Monumenten en Landschappen (Brussels Hoofdstedelijk Gewest), 2003.

13 *De Verlichte Stad. Beeldcultuur tussen ideologie, economie en beleving. Een onderzoek naar de maatschappelijke rol van bioscoopwezen en filmconsumptie in Vlaanderen (1895-2004) in interactie met moderniteit en verstedelijking* (FWO-project 2005-2008) met als promotors Philippe Meers (UA), Daniel Biltereyst (Ugent) en Marnix Beyen (UA).

meeste hoofdstukken onderbelicht. Men kan zich als lezer, vooral voor de periode voor de Tweede Wereldoorlog, de vraag stellen wat er dan precies in de bioscopen te zien was. Voor de latere periode en vooral ook in het tweede deel van het boek is deze informatie wel voorhanden. De auteurs proberen hun soms ietwat droge verhaal hier en daar te verlevendigen met kleine cases, referenties naar de canonieke filmgeschiedenis of interessante details. Zo wordt in het eerste hoofdstuk wat aandacht besteed aan de Belgische experimenten met kleuren- en geluidsfilm uit het eerste decennium van de twintigste eeuw. Een uiterst boeiend stukje Belgische filmgeschiedenis dat tot op heden toch relatief onbekend is gebleven. Aan het wel en wee van de Belgische bioscoopsector onder de tweede Duitse bezetting (1940-1945) wordt een apart en zeer boeiend hoofdstuk gewijd. Jammer dat de periode van de Eerste Wereldoorlog in dit overzicht zo goed als onvermeld blijft. Een gemiste kans!

In het tweede deel (met bijdragen van Daniel Biltereyst, Rik Stallaerts, Bruno Bové, Lies Van de Vijver, Gert Willems, Oliver Van Steen en Marnix Beyen) is er volop ruimte voor verdieping. In 6 hoofdstukken worden verschillen aspecten van de geschiedenis van de bioscoop en filmcultuur grondig belicht. Verzuiling, verstedelijking en moderniteit staan in dit deel centraal. Bijdragen over de verzuilde filmcultuur (katholieke en socialistische zuil) en cases van de grootste Vlaamse steden, Antwerpen en Gent worden aangevuld met minder voor de hand liggende thema's als de Belgische receptie van Eisensteins *Pantserkruiser Potemkin* en de ontwikkeling van de Antwerpse seksbio-

scoop in de jaren '50 en '60. Het is vooral in dit tweede deel dat er met passie over bioscoopgeschiedenis en filmcultuur wordt geschreven. Pittige details, mooie analyses en de nodige verdieping zorgen voor een prachtig en steeds coherent geheel.

De bijlagen achteraan in het boek bevatten een schat aan informatie over bezoekersaantallen, aantal bioscopen/schermen/zitplaatsen in bepaalde regio's, de verspreiding van radio en televisie... Het is voor het eerst dat deze cijfers op zulk een overzichtelijke manier beschikbaar worden gesteld. Helaas blijft door een gebrek aan bronnen de periode voor de jaren '50 weinig gedocumenteerd.

De heldere tekst en de mooie en prettig geïllustreerde uitgave maken van *De verlichte stad* een zeer aantrekkelijk boek voor het geïnteresseerde publiek. De bibliografie en de zeer uitgebreide bijlagen zijn zeker een plus voor de historicus. Jammer dat er geen index werd opgenomen.

Leen Engelen

NANCY DELHALLE
**«Vers un théâtre politique, Belgique francophone
1960-2000»**
Brussel, Le Cri/Ciel, 2006, 345 p.

Voor het eerst is met het werk van Nancy Delhalle een uitvoerige studie verschenen over het Franstalige politieke theater in het België van de tweede helft van de twintigste eeuw. Het boek is vooral beschrijvend en leest vlot. De invalshoeken zijn die van de politiek, de sociologie, de mentaliteitsgeschiedenis. Artistieke facetten komen aan bod voor zover die een